

Qüestions de gènere

J. M. i C.

Les interferències d'altres llengües damunt la catalana afecten tots els nivells de l'idioma, no solament el lèxic; i possiblement les més difícils d'eliminar són les que es donen en la morfologia i la sintaxi, perquè passen més inadvertides al col·lectiu dels parlants.

Hi ha barbarismes que consisteixen en el canvi del gènere gramatical i que, malgrat que en l'aprenentatge escolar del català se subratllen particularment, la inèrcia ha impedit que es rectifiquin. En aquesta ocasió ens referirem a cinc noms que són masculins i que, en canvi, en l'ús col·loquial —i de vegades en el més formal!— apareixen en femení: **el[s] costum[s], el[s] senyal[s], el[s] corrent[s], el[s] llegum[s], l'avantatge / els avantatges**; sigui quin sigui el matis semàntic que tinguin, aquests mots són masculins: *Té el mal costum de beure, Té el costum de seure malament, És un país de costums molt arrelats; Ens va fer un senyal perquè ens hi acostéssim, És un bon senyal que hagi decidit de venir, Feu cas dels senyals de circulació!; Quin corrent d'aire que passa!, Manca el corrent elèctric, Sempre ha seguit els corrents de la moda; Hem comprat llegums secs i llegums cuits; Li porta un avantatge difícil de recuperar, L'oferta que m'han fet té molts avantatges.*

Algú podria pensar que en la dificultat d'esmenar l'ús incorrecte d'aquestes formes té un paper important el fet de considerar que responen a un comportament estrany del català; que generalment són paraules de gènere gramatical femení. No! En altres llengües romàniques —les derivades del llatí, com ho és el català— són justament masculines: portuguès i italià, *costume*; francès, *signal*, port., *senal*, it., *segnale* o *segno*; fr., *courant*; fr., *légume*, port. i it., *legume*; fr., *avantage*, it., *vantaggio*.

Ha estat habitualment una trampa presentar-nos la llengua catalana com a estranya en fenòmens en què precisament s'avé més amb les solucions dels idiomes germans que no pas l'espanyol; en què és aquest el que se'n separa i en resta isolat.

Així, sense moure'ns del gènere gramatical, en català **anàlisi** és femení: *Està pendent d'una anàlisi mèdica, Hem fet dues anàlisis sintàctiques*; en espanyol, en canvi, és masculí; però en francès (*analyse*), en portuguès (*análise*) i en italià (*analisi*) és també femení! En alguns casos, el català s'ajunta amb el francès i són divergents respecte a altres llengües romàniques, com en la forma **dent**, que és femenina en aquests dos idiomes: *Li fan mal les dents, Anava armat fins a les dents, Li han sortit les [dents] incisives*; en canvi, en portuguès i en italià *dente* és masculí, com en espanyol.

Així, doncs, a més d'usar preceptivament el gènere dels mots que hem esmentat, tingueu en compte que alguns trets que ens poden sorprendre en la caracterització de la llengua catalana són els més estesos en els idiomes que deriven del llatí, i que és el castellà el que amb una freqüència alta mostra especificitats no compartides.

[*Medicampus*, 12 setembre 2001]